

No potui dicē nisi qd dixi. Non putavi congruū me
describē ascensiones. qui plus descendere q̄ ascendere
noī. Proponat tibi bñs bñdñs gradus humilitatē.
quos ipse prius in corde suo disposuit. Ego quod pro
ponam non habeo. nisi ordinem mee descensionis.
In quo tamē si diligenter inspiciatur. via forsitan
ascensionis reperitur. Si enim tibi roma tendē
homo inde veniens obuiaret. quesitus viam qd
melius q̄ illam qua venit ostenderet. Dim
castella. villas. et urbes. flumēs. ac montes. per
quos transierit nominat. sūm denūciāns iter.
tū tibi p̄mūciat. ita ut eadem hora loca retrog.
nostras cūdo. que ille pertransiit veniendo. In
hac similis nra descensione gradus ascensionis
fortasse reperies. quos ascendendo melius tu
corde tuo q̄ in mō codice leges. *Explicit liber dñi
Reuerentissimi Bernardi abbatis de Clauualle.
de gradibus et humilitatib.*

Apologeticus bñ Bernardi Abbatis.

Uenerabili pater **W**ilhelmo Bernardus
 sum qui in Clavaualle sum iudicis se-
 nus. Salutem in dno. Usquimodo si quid
 me scriptitare iussistis aut iuitus aut
 nullatenus acquiesci non ut negligerem quod inebor-
 si ne presumere quod nesciebam. Nunc vero noua urgete
 causa fugatur pristina reuerentia et vel perire vel
 imperire dolori meo cogor satisfacere dante fiducia
 ipsa iurante. Quod namque silenter audire possum
 vram huiusmodi de vobis querimoniam. quae si
 miserrimi hominum in panis et seminatibus de cauinis
 ut ille ait. dicimus indicare mundum. quodque me cetera
 tollerabilius est. etiam gloriosissimo ordini vno derogare.
 sanctis qui in eo laudabiliter viuunt impudentes
 detrachere et de umbra vestre ignobilitatis mundi
 luminaribus insultare. Itane sub vestimentis om-
 ni non quod lupi rapaces si pulchres mordaces. sen ti-
 nec demolientes bonorum vitam quae palam non
 audemus in occulto corrodimus. nec saltem cla-
 more iniectionis. si susurruum detractionis emittit.
 Ita est. ut quid mortificamur tota die. estimati
 sumus sicut oues occisionis. Ita inquam phari-
 sayta uitantia ceteros homines despiciunt. et quod est
 superbius nobis despiciunt. quid nobis prodest tam-
 ta in victu nostro paruitas et asperitas in vestitu.
 notabilis illa diuersitas et vilitas in opere manuum
 cotidiana desudatio. ieiunijs et vigilijs ingris exer-
 citatio tocus denique vite vestre singularis quedam
 atque austerior conuersatio nisi forte omnia opera
 nostra facimus ut videantur ab hominibus. ~~Aut non in~~
~~haec vota tamen in christo speramus si de christi seruicio~~

Sed dicit xpus Amen dico vobis receperunt mercedem suam.
Nunquid non si in hac vita tunc in xpo sperantes sing
misericiliores sumus omnibus hominibus. **A**ut non in hac
vita tunc in xpo speramus si de xpi servicio temporale
tunc gloria querimus. **M**iser ego hominibus qui tanto
labore et industria studui non esse. vel potius non videri.
sicut ceteri hominum. minus tunc accepturus premio
gramus cruciandus quam quilibet hominum. **S**umme
et ergo non inueniebatur nobis ut ita dicam via
vtriusque tollerabilior ad infernum. **S**i ita nunc erat
ut illo descenderemus. tunc saltem illam quam
multi incedunt viam scilicet latam que ducit ad
mortem non eligimus. quous de gaudio. et non de luctu
ad luctum transiremus. **Q**uod si felix est illis quorum
non est respectus morti eorum. et firmamentum in plaga
eorum. quous in labore hominum non sunt. et cum hominibus
non flagellabimur. **U**bi et si peiores. et pro gaudiis
temporalibus perpetuis cruciatibus addicti. saltem
habitantes in seculo obtinuerunt diuitias. **D**e por
tibus crucem non sicut saluator suam. sed
sicut cyrenensis ille alienam. **D**e ritharedis. non
ut illi de apocalypsi in cytharis sint. sed vere ut
ppocrite in cytharis alienis. **V**e semel iniqua. et de
iterum portantibus crucem xpi. et non sequentibus
xpm. qui minime cuius passionibus participatur.
humilitatem sectari negligunt. **D**uplici quoque con
tentione contendentur. qui huiusmodi sunt. qui
et hic pro temporali gloria temporali se affligunt.
et in futuro pro interna supbia. ad eterna suppli
cia rapiuntur. laborant cum xpo. si cum xpo non
regnant. **S**equuntur xpm in paupertate sua. sed

67.
in gl'a nō sequitur. De torrente in via bibūt. si nō ex al-
titudine caput in patria. **L**ugent nūc. si tunc nō conso-
labuntur. **E**t merito. Quid em facit superbia sub
pannis humilitatis ihū. Numquid nō h' quo se palliat
humana malicia. nisi vnde involuta est infantia
saluatoris. **E**t quē intra p'sepimū dñi simulatōe
arrogantia se coartat. ac pro vagitibus innocēte
malū mīssi detractōis innummrat. **A**n nō illi
superbissimi de psalmo. quorum prodijt ex adipe
iniquitas eorum multo tutius operti sunt iniqui-
tate et impietate sua. q̄ nos latentes sub sanctitate
aliena. **Q**uīs emm impius. an profitens impietate.
an mentiens sanctitate. **N**ome is. qui etiam men-
tiam addens gēminat impietatem. **E**t quid dicā.
Vereor. ne et ego suspectus habeax. nō quidem vobis
p'r. non vobis. quibus vñq; notum me nom. quātū
in hac caligine homo homini inotescere p't. et spe-
cialit' de hac re. scio vos non ignorare. quid sentia.
Bed propter illos. qui nec me ita ut vos cognouerūt.
nec sicut vobis hinc loqui soleo. loquentem audie-
runt. **S**cribo vobis quod frequenter audistis. et
qm̄ ego per singulos ire. et singulis nō queo satis
facere. ex me habetis. vnde quod de me certissime
scitis. eis pro me verissime persuadeatis. **N**eq; ei
timeo oīm oculis scabere. quidquid de hac re. vo-
bis in aure locutus sum. **Q**uīs vñq; me contra
ordmē illū. vel coram audient disputantem.
vel clam susurrantem. **Q**uem vñq; de ordine
illo nisi cum gaudio vidi. non cum honore suscipi.
nō cum reverentia locutus sum. nō cū humilitate
exhortatus sum. **D**ixi et dico. modus quidē est finis

honestus castitate decorus discretionē papimus. a pāba
instituta. a spūscō pōrdinatus. aīabus saluandis nō
mediocriter pōdendus. Ergone dampno et despicio quē
sic pōdico. Memini me aliquē in aliquibus eiusdem
ord' mōsterijs hospitio me susceptum fuisse. Reddat
dñs seruis suis humanitatem. q̄ infirmanti magi
ultra etiā q̄ nōc fuit exhibuerunt. et honorem quo
me plus quoq; q̄ dignus fui exhibere dignati sunt.
Ipsorum me cōmendā orōibz. interfui collacōibz.
sepe de scripturis et salute animarū habui sermonē.
et publicam in capitulo. et priuatam in cameris.
Quem dñq; vel clam vel palam ab illo ordine dissua-
dere. aut ad nrm ut veniret persuadere temptari.
An potius nō multos cupientes venire. repressi veni-
entes. aut pulsantes repulsi. **A**n non frēm nicolau
ad sām nicolaum et vobis duos de vris vobis teste vñsi.
Sed et duobus quibusd' abbatibus. quorū nec nōia pro-
dam. ipse enī eos optime nostis. et nichilominz q̄ amita
magi familiaritate ingantur. scitis. nōmāq; tamē
ad aliu ordinē. qd' et vos nō latuit. migrare desiderun-
tibus. iamiamq; deliberantibus. nrm eis dissuasum
obuiant. atq; ne suas deferrent chatedras effeat cō-
silium. **C**ui igitur ordine dampnare putor. vel dicor.
cui amicos meos deseruire suadeo. cui suos ad nos
venientes monachos reddo. de quo et magi orātes
tam sollicitate requiro. tam deuote suscipio. **A**n forte
q̄ mō aliu ordinem conuersari videor. propterea
suspectus huius habeor. **S**ed ead' ratione. et vos mō
derogatis. quānamq; aliter vñitis. **E**rgo et conti-
nentes et cōiuges inuicem se dampnare putent
q̄ suis quibz legibus in ecclesia conuersentur. **M**agis

q̄ ac regulares clerici sibi iuncte derogare dicant. q̄ proprijs
 ab iunctem obseruantijs separantur. Sed et noe et da-
 niel et iob in vno se regno pati nō posse suspicemus.
 ad qd̄ utiq; nō vno eos iusticie tramite peruenisse cog-
 nouimus. **Mariam** deniq; et **martham** notē sit. aut
 vtramq; aut alteram saluatori displicere. cui mi-
 nimū dissimili studio deuotionis contendunt placē.
Et de hac ratione in tota ecclesia que utiq; tam pluribz
 tamq; dissimilibz variatur ordinibz. ut pote
 regina que in psalmo legitur circumincta darre-
 tatibz. nulla pax. nulla prorsus concordia esse
 putabitur. **Quē** etenim securo quies. quis tutus
 in cōstatu inuenietur si vnus quilibz homo vnu
 quēlibz ordinē eligens. alios aliter videntes. aut
 ipse aspicietur. aut se ab ipsis sperni suspicetur.
 presertim cum tenere impossibile sit. vel vnu or-
 dinē omēs homines. vel vnu hominem omēs ordines.

Non sum tam eber. ut nō cognoscam tunicam
Ioseph. nō illius qui liberavit egiptum. sed qui sal-
 uauit mundū. et hoc nō a fume corporis s; a morte
 anime simul et corporis. **Notissima** quippe est. q̄
 polimica idest pulcherrima varietate contepta.
 sed et sanguine apparet intincta. nō quid hedi qui
 p̄tin significat. si agni qui significat innocentia.
 hoc est suo ipsius non alieno. **Ipe** profecto est agnus
 mansuetissimus. qui coram non quidem tondere
 s; accidente se obmutuit. qui p̄tin non fecit. hoc
 inuentus est dolus in ore eius. s; abstulit p̄tin mudi.
Miserunt inquit qui diceret **Iacob**. **N**unc incens
 vide vtrum tunica filij tui sit an non. **Vide** dñe
 et tu. **V**trum hec sit tunica filij tui dilecti. **R**ecognosce

Omnes p[ro] eam quā fecisti filio tuo polimitā quosda
quid dādo p[ro]p[ri]os. quosdam ap[osto]los. alios vero eua[n]g[el]i-
stas alios pastores et doctores it[er] que in eius ornatu m[un]do
decentes apposuisti ad g[ra]m[m]atice[m] utiq[ue] sanctoru[m]
occurrentia in v[er]bu[m] perfectu[m] in mensuram etatis
plenitudinis xpi. Dignare etiam deus p[re]ciosissimi
purpurā sanguinis quo aspersa est recognoscere. et
in purpura p[re]clarum in signe ac victoriosissimū
indian ob[itu]m. **Q**uare ergo inquit rubrum est in-
dianetū tuū. et vesti tu si cal i tor. Torcular calca-
so. et de gen[er]e non est vir meum. Itaq[ue] quāquidē
fuit est obediens usq[ue] ad torcular crucis. q[uo]d usq[ue] solū
calcauit. solū quippe brachiū suū amplexatū est ei-
us illud in altero loco. singulariter sum ego donec
transcam. Tamen ergo exaltavit eum deus. et dabat
ei nomen quod est super omne nomen. ut i[n] no[m]i[n]e ihu
omne genu flectatur celestiu[m] terrestriu[m] et infernu[m].
Ascendat in altum. captivam ducat captivitatem.
donet dona ho[m]inib[us]. **Q**ue dona relinquat videlicet
sponse sue eccl[esi]e pignus hereditatis n[ost]rā tunicam
suam tunicam sc[ilicet] polimitam. eandemq[ue] inconsutile
et desuper conceptam per totū. **S**ed polimitam ob
multoru[m] ordinu[m] qui in ea sunt multimoda distinctor[um].
inconsutilem vero propter indissolubilis caritatis
individuā unitatem. **Q**uā me inquit separabit
a caritate xpi. **A**udi quomodo polimitam. **D**ivisores
ait g[ra]vium sunt. idem aut[em] sp[iritu]s. **E**t divisiones op[er]u[m].
cōm[un]ia sunt. idem aut[em] d[omi]n[us]. **D**em[um] de diversis em[an]atis
charismatib[us] tamq[ue] varijs tunicis colorib[us] quib[us]
constat eam esse polimitam. ut ostendat etiam in-
consutilem et etiam cont[ra]ctam p[er] totum adingit.

Nec autē oīa operat̃ unus atq; idē spūs dividens
 singulis prout vult. **C**aritas quippe dī. ē. i. c. nōs
 p̃ s̃. q. d. ē. nobis. **N**on ergo dividatur. sed totam
 et integram hereditario iure sortiat̃ ecclesia.
 quia et de illa scriptū ē. **A**stitit regina ad dext̃as tuis.
 in vestitu decemato circumdata varietate. **I**taq;
 diversi diversi accipientes dona. alius quid sic. alio
 vero sic. sicut climiacenses sicut cistercienses. sicut
 cluni regulares. sicut etiam layi regulares. om̃s
 deniq; ordo om̃s sexus. om̃s lingua. oīs condicio.
 in om̃i loco. per om̃e tempus. a p̃mo homīe
 vsq; ad nouissimū. **N**am et propter hoc talarius
 dicta est. p̃ ad finem vsq; pertingat. dicente proph̃a
 dauid. **N**ec est qui se abscondat a calore eius. nimis
 congruens ei cui facta est. qui perhibente videlicet
 alia scriptura. et ip̃e attingit a fine vsq; ad finem
 fortiter. et disponit om̃ia suauiter. **O**m̃es ergo
 pariter concurrant in vnam tūnicā. et ex om̃ib;
 constet vna. **N**am si q. pluribus et diversis. vna
 tamē est columba mea. formosa mea. perfecta mea.
Aliquin nec ego solus. nec tu sine me. nec ille absq;
 utroq; sed simul om̃s sumus illa vna. si tñ solliciti
 sumus seruare vnitatem spūs in vinculo pacis.
Non inquam tñ ordo nr. aut solus ṽr ad illam
 p̃tinet vnam. sed n̄ simul et ṽr. nisi forte quod
 absit. iūcem invidentes. iūcem prouocantes.
 iūcem mœdeamus. et ab inuicē consumamur.
 et sic nō possit apl̃s vni ille ṽro cui respondit
 vnguem castorei exhibere xpo. **V**eruntamen
 illa vna dicit in canticis. **O**rdinauit in me ca.
 ritatem. Et et si vna in caritate. diuisa tñ sit in

ordinae. **C**undus. **C**isterciensis sum dampno **C**limia.
cen. **A**bfit. **S**ed diligo. **S**ed predico. **S**ed magnifico. **C**ur
ergo inquis ordinem illu non tenes. si sic laudas. **P**ropt
hoc quod apostolus ait. **V**niusquisque in ea vocatione qua vo-
catus est. in ea permaneat. **E**t si queris **C**ur non et a
principio elegerim si talem esse sciebam. **R**espondeo pro
id quod rursus id apostolus ait. **O**mnia magis licent. si non
omnia expediunt. **N**on quoddo scilicet. sanctus et iustus non sit.
sed quod ego carnalis eram. **V**enundatus sub peccato. et tale
anime mee languore sciebam. cui fortior esset portio
magna. et diversis morbis diversa conveniunt medicamina.
et fortioribus fortiora. **I**ta duos homines febribus anxiam.
quartanis unum. alterum tertianis. **C**omendat autem
qui quartanis laborat tertiano. **A**quam priam et fru-
gidamque summeda cum tamen ipse ab hijs abstineat.
Unusque et cetera talia. ut pote sibi congrua sumat.
quis ideo hinc omnem recte reprehendit. **S**i diceret
ille. **C**ur tu aqua non bibis. quam ita laudas. an non
recte responderet. et tibi eam fideliter tribuo. non
magis salubriter. **D**enique requiratur etiam a me.
Cur cum omnes ordines laudem omnes non teneo.
Laudando enim omnes et diligo. ubique iuste et pie vivunt.
in ecclesia. **V**ni opere teneo. ceteros caritate. **F**aciet
caritas. fidenter loquar. ut ne illorum quidem fran-
der. quorum instituta non sequor. **P**lius aliquid dicam.
Tu tibi caute age. **P**otest namque fieri. ut tu frustra
laboraveris. ut autem ego frustra diligam bonum
quod operari fieri omnino non potest. **Q**uanta fiducia
caritatis. alius operatur non amans. et alius amat
nihil operans. **I**lle quid opus suum perdidit. **I**llus vero
caritas immo perdidit. **E**t quid mirum si in hoc peris

peregrinante adhuc ecclesia queda huiusmodi sit pluralis
et ita dicam unitas unaqueque pluralitas. cum in
illa quoque patria. quoniam in ipsa regnabit nichilominus
forte talis aliqua disparitas quodammodo equalitas fu-
tura est. **I**nde etenim scriptum est. **I**n domo patris
mei mansiones multe sunt. **S**unt itaque illic multe
mansiones in una domo. ita hic multi ordines in
ecclesia. **E**t quod hic divisiones gratiarum sunt. idem
autem deus. ita ibi distinctiones gloriarum sunt. sed una
dominus. Porro unitas tam hic quam ibi una consistit
in una caritate. diversitas autem hic quid in ordine
vel operationum multiplicitate divisione. illic vero
in quadam mentium notissima sed ordinatissima dis-
tinctione. **I**ntelligens denique ecclesia hanc suam quo-
dammodo discordiam concordiam. et concordiam discordiam.
Deduxit me inquit. super semitas iusticie propter
nomen suum. **P**onens quippe semitas pluraliter.
et iusticie singulariter. nec diversitatem preceperat
operationum. nec unanimitatem operantium.
Previdentis quoque et illam in celestibus discretam
unitatem futuram devotissime leta decantat.
Platee tue iherusalem sternetur auro mundo. et per
omnes viros tuos festum. **A**lla cantabitur. **A**udiens
plateas et viros. coronas et glorias intellige. **I**n anno
quo uno metallo illa civitas ornatu decorabitur.
in uno alla quod cantandum perhibetur dissimili
speciem similem pulchritudine. et multam metum
devotionem attende. **N**on igitur una tantum semita
inceditur quia nec una est mansio quo tenditur.
Viderit quisque quantum incedat. ne pro diversitate se-
mitarum ab una iusticia recedat. quoniam ad quamlibet

mansionem suam quisque semita peruenierit. ab una domo
patris exors non erit. Verumtamen stella a stella differt
in claritate. sic erit ait resurrectio iustorum. Nam et si
iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum alij tamen
amplius pro diuersitate meritorum. Quae sane merita
sciendum non sic in hoc saeculo. ut in illo. facile ab homine
posse discerni. quippe cum hic omnia opera videantur.
illuc etiam corda magis impediatur intueri. Siquidem
radiente sole iusticie. tunc manifesta erunt abscon-
dita a calore eius. et sicut non est qui se abscon-
dat a calore eius. ita non tunc erit. qui se occultet a
splendore eius. Et de operibus quod sepe inexta. et
ob hoc periculosa sententia fertur. cum multo minus
minus iusticie habeant. qui minus operantur.
Vnde nunc magis commendandi sunt quidam de ordine
nostro. qui contra illam sententiam. Nolite ante tempus
iudicare. quoadusque veniat dominus. qui et illuminabit ab-
scondita tenebrarum. alijs ordinibus derogare di-
cuntur. et suam iusticiam solum volentes constituere.
iusticie dei non sunt subiecti. Unos profecto. qui si in
huiusmodi sunt. nec veri. nec alicuius ordinis dixerim.
Quippe et si ordinate viuentes. superbe tamen lo-
quentes cines se faciunt babilonis. id est confusionis.
Vno filios tenebrarum ipsiusque gehenne. ubi nullus
ordo. sed sempiternus horror inhabitat. Vos
inquam conuenio fratres. qui post auditam illam domini
de phariseo et publicano parabolam. de vtra iusticia
desimmentes ceteros aspiciunt. Dicitis ut dicatur
solos vos esse homines. solos vos esse sanctos. aut omnes
sanctiores. solos vos monachorum regulam vivere.
ceteros vero regule potius transgressores. Primo

71.
Quid ad vos de alienis servis. Quod nō stant aut
cadunt. Quis vos constituit iudices sup̄ eos. Dehinc
si ita ut dicit de ordine vō p̄sumitis. qualis ordo est.
et anteq̄ de suo quisq; trabem eiciat. infratru oculis
tam curiose festucā inquiritis. Cur tū euangelii
ante tempus. et contra aplm̄ alienos servos iudicatis.

An et regula non concordat euangelio. et apostolo.

Alioquin regula non est regula. quoniam non vta.

Audite et discite ordinem. qui contra ordinem alijs

devogatis. **Propterea** inquit. eijce primum trabem

de oculo tuo. et sic videbis eijcere festucam de oculo

fr̄is tui. **Quæris** quam trabem. **An** non grandis

et grossa trabes est superbia. qua te putans aliqd

esse cum inquit sis. insanissime tibi quasi sanus

existas. et alijs vanissime trabem portans. de festu

ca insultas. **Gravias** inquit ago tibi deus. quia

non sum sicut ceteri hom̄. iniisti raptores. et ad

ulteri. **Sequere** ergo et dic etiam detractores. **Neq̄**

enim minima est hec festuca inter ceteras. **Quare**

cū tam diligenter alia enumeras. istam tarcas.

Si pro nulla vel minima habes. audi **Apostoli.**

Neq̄ maledici regnū dei possidebunt. **Andi** et deū

in psalmo cōminantē. **Arguam** te et statuam

contra faciem tuam. **Quod** quia detractori loq̄t.

certum est ex p̄cedentibus. **Et** q̄ a se retorquenda

et se compellendus est videre. quia auertens fa

ciem suam a se. aliena potius malā q̄ sua solā

curiosius perscrutari. **At** inquit. **Quid** regulam

tenent. qui pellunt induntur. san̄ carminibus. seu

carmin̄ pinguetudine deficiunt. tria vel quatuor

pulmentaria una die qd̄ regula p̄hibet. admittit.

opus manuum qd' iubet nō faciunt. multa deniq; pro li-
bitu suo vel imitari. vel augere. vel imminui. **Fate**
nō pnt ista negari. **Sed** attendite in regula dei. cui nō
dissonat institutio sancti **Benedicti**. Regum dei inquit
intra vos est. **Nec** est. nō exterius in vestimentis. aut ali-
mentis corporis. s; in virtutibus interioris hōis. **Vnde**
apłus. Regum dei nō est esca et potus. s; iustitia et pax.
et misericordia. **Et** rursus. Regum dei nō est in sermone.
sed in virtute. **De** corporalibus itaq; observantiis fratrib;
calumpnia stultitias. et que maiora sunt regule spūalia
videlicet instituta relinquunt. carnaliumq; glutientes.
melle liquatis. **Magna** abisio. **Maxima** cura est ut
corpus regulariter induat. et cō regulam aīa munda
suis vestibus deserviat. **Cum** tanto studio tunicas et
cinctilla corpori procurantur. qtuā cui decuit mōdū
nō putetur. **Cui** similis spūitui. pietas et hūilitas
que sunt spūalia indumenta non providentur.
Tunicas et clati abhorreimus pelliccas. tamq; melius
non sit pellicbus inuoluta hūilitas. q; tunicata superbia.
pfortim cum et deus pnis hōibus tunicas pelliccas
fecerit. et **Iohannes** in heremo zona pellicca lumbos
accingebat. et ipse tunicarū institutor in solitudine nō
timuit s; pellicbus se se induere. **Replet** deinde fame
ventrem. mentem superbia. cibos dampnarios
saginato. quasi nō sit pugno sagimine melius ad
osum vesti. q; ventoso legumine usq; ad virtutem q;
saturari. **Pax** uen. cum et esca nō de carne. s; de leute
sit respiciendus. et de ligno adam. nō de carne dāpnatus.
et **Ionathas** p gustu mellis nō carnis morti adiudi-
catus. **Contra** vero hēphas inopie carnem comedit.
Abraham gūstissime angelos caribus parauit. et de

92.
ip̄s sua deus sacrificia fieri precepit. **D**ed et satius est
modico vino vni propter infirmitatem q̄ multa
aqua ingurgitari per auiditatem. quia et paulus
thymotheo modico vino utendum consulit. et dñs
ip̄s bibit. ita ut vini potator appellatus sit. **A**pl̄s
quoq; ad bibendum dedit. **I**nsuper et ex eo sarrane
ta sui sanguinis condidit. cum e contrario ad inip
cias aquam bibi non passus sit. et ad aquas contra
ditionis populi mirum. terribilit̄ castigauerit.
David quoq; aquam quia desideravit potare t̄m̄
erit. **V**niq; illi godeonis qui pre auiditate toto cor
pore prostrato de flumine biberunt. digni ire ad
preliū non fuerunt. **T**am vero de labore manuum
quid gloriamini. cum et maria laborans interpa
ci maria quiescens laudata sit. et paulus aperte di
cat. labor corporis ad modicum valet. pietas aut ad
omnia. **O**ptimus labor de quo prop̄a dicebat
Laborami in gemitu meo. **E**t de quo alibi. **M**emor
fui dei. et delectatus sum. et exercitatus sum. **A**t ne
corporale intelligas exortum. et defecit inquit
spiritus meus. **V**nde non corpus s; spiritus defecasse
dicitur. **S**p̄ualis labor intelligitur. **Q**uid ḡ inquis.
Sicne illa sp̄ualia persuades. ut hec que ex regula
habemus dampnes corporalia. **N**equaqm. **S**ed
illa oportet agere. et ista nō omittere. alioquin nō
aut ista omitti n̄rē est. aut illa. ista potius omit
tenda sunt q̄ illa. **Q**uanto enim sp̄s corpore
melior. tanto sp̄tualis q̄ corporalis exercitatio
fructuosior. **E**n ergo cum de horum observancia
clatus. alijs eadem non observantibus derogas.
nūquid te magis transgressorem **R**egule iudicas.

cuius vnusq; facit nimis quedam teneas. meliora deuitas.
De quibus paulus. **H**umilium inquit carissimata meliora.
Detrahendo quippe fortioribus in quo temetipsum proolis.
perdis humilitatem in quo alios deprimis caritatem. q
sunt proculdubio carissima meliora. **T**u tunc corpus
multis et minimis laboribus attens. et regularibus
asperitatibus mortificas membra tua. que sunt sine
terram. benefactoris. **S**ed quid si ille quem similes non
laborante diuiditas modicum quid habeat de hac
que ad modicum utilis est corporali videbitur exultatione.
amplius aut q tu de illa que ad omnia utilis est scz pietate.
Cuius queso vnum melius regulam tenet. **I**n no melius
qui melior. **C**uius vero melior. humilior an fatigatior.
In no is qui a dno didicit mitis esse et humilis corde. qui
et tu maria optima partem elegit. que no inferetur
ab ea. **Q**ui si regulam ab omnibus qui eam professi sunt.
ita ad hanc tenendam censes. ut nullam omnino
dispensationem admitti patiaris. audacter dico. nec tu
illam. nec ille tenetis. **N**am et si ille qntu quod pntet
ad obseruantias corporales in pluribus offendit. **I**mp^{le}
tamen est te quoq; vel in vno no transgredi. **S**is autem
quia qui in vno offendit. factus est omnis reus. **S**in vero
concedis aliqua posse imitari dispensatorie. proculdubio
bis et tu illam tenes. et ille quaq; dissimilis. **N**am tu
quid districte. at ille forte districte. **N**eq; ideo dico
quia hec cotra negligenda sunt. aut qui se in illis
non exerceat. mox ideo spiritualis efficitur. tu
potius spiritualia qm meliora nisi per ista aut vix
aut nullatenus. vel acquirantur vel obtineantur.
sicut scriptum est qz no prius quod spuale si quod
male. deinde qd spuale. **S**icut nec iacob nisi prius

43.
cognita hys desideratos implevnt. **I**n angelis maritis
obtinere. unde rursus in psalmo. **S**umite psalmum
et date tympanum. **E**t est dicere. **S**umite spiritualia
sed prius date corporalia. **O**ptimus ille est. qui dis-
crete et congrue hec operatur et illa. **I**tem vero
epistola ut epistola remaneat finienda erat.

Quandoquid et meos de quibus p[ro] congestis
estis p[ro] ordinem v[ost]ro detraherent satis q[ua]ntu[m]
falso corripui. et me quoq[ue] ab huiusmodi
falsa suspitione purgavi ut debui. **S**ed q[ui]am d[omi]ni n[ost]ri
immo p[ar]to. nonnullis de v[ost]ris inimicis in quib[us]
non deeret. video assentire. pauciq[ue] et vobis despicere
cognovi et omnibus vitanda non dubio necessariu[m]
v[ost]ror[um] subungere. que quid et si videntur fieri in
ordine. absit tamen ut sint de ordine. **N**ullus
quippe ordo recipit inordinatum. **E**t vero mor-
dinatum est non est ordo. **V**nde non adversus ordinem
s[ed] p[ro] ordine disputare putandus ero. si non ordine
in hominib[us]. sed homin[um] vitam respicendo. **E**t quidem
diligentibus ordinem non t[ame]n in hac re molestum
me fore non timeo. quoniam immo gratum p[ro]culdubio
accepturi sunt. si persequantur quod et ipsi oderunt.
Si quibus vero displicuerit. ipsi se manifestant
quia ordinem non diligunt. cui[us] d[omi]ni coru[m]p[tor]u[m]
id est vicia dampnari nolunt. **I**psis itaq[ue] illud **G**re-
gorianu[m] respondeo acilius est ut stando alimur
q[uam] veritas relinquitur. **D**icitur et veritate credit
sanctos p[ro]pter illam vitam instruisse. atq[ue] ut in ea
plures salvarentur usq[ue] ad infirmos. regule ri-
gorem temperasse. non regulam destruxisse. **A**pu-
am ut credam tantas eos quantos video in

plenisq; monasterijs vanitates ac superfluitates pre-
cepisse vel consensisse. az uox etenim unde me' mōdōs
tanta inuēperunt i' gressatōibz et potatōibz. in
vestimētis et lectisternijs et equitaturis et construēdis
edificijs inolestere ceperit. quō ubi hec studiosius ac
voluptuosius fuit. ibi ordo melius teneri dicitur. ibi
maior putetur religio. Ecce enim parcitas putatur
auaritia. sobrietas austeritas creditur. silentiū tristitia
reputatur. **C**ō remissio discretio dicitur. effusio li-
beralitas. loquacitas affabilitas. cachinnatio io-
cunditas. mollicies vestimētōrū et equorū fastus ho-
nestas. lectorū superfluis cultus munditia. amiq;
hec alterutrum impendunt. caritas uoratur. **I**sta
caritas destruit caritatē. hec discretio confundit dis-
cretionem. talis invidia crudelitate plena est. qua
videlicet ita corpori seruitur. ut aīa inguletur. **Q**uē
enim caritas est carnem diligere et spm negligere.
Tam tamen ubiq; fere sic pro ordine tenetur. iam
fere ita ab omnibz sine querela et irreprensibili
observantur q̄q; dissimilit. **N**onnulli namq; hīs
omnibus tamq; non utentes utuntur. et ideo aut
cū uīlla offensa. aut cū mīna. Aliquantī quippe
hec agunt ex simplicitate. aliquanti ex caritate.
aliquanti ex nōtate. **Q**uidam namq; simplici
isti tenent qm̄ sic eis p̄cipitur. parati aliter agere.
si alit' p̄ceperetur. **Q**uidam aut ne discorditer ab
eis uiuant. cū quibz habitant. sectantes in hīs
non suam libidinem. sed aliorum pacem. **A**lij uero
quia resistere nō valent multitudini cōducenem.
qui hec utiq; tamq; pro ordine libera uoce defendunt.
et quociens isti aliqua. pro ut eis ratio ducat mutāt

74.
inapuer. illa mox tota eis ante consistunt. Quis in
principio cum ordo incepit monasterium ad tantam fore
deret monachos in eternam deuenire. **S**icuti dista-
mus ab illis monachis. qui in diebus **Antichristi** ex-
titerunt. **S**iquid illa cum se iuntem per tempus
ex caritate miserent. tanta ab inimici amicitia
panem animarum percipiebant. ut corporis cibum
penitus obliui. diem plerumque totum ieiunio de-
tribuit. sed non mentibus transigerent. Et hic erat
rectus ordo. quando digniori parti prius inserui-
ebatur. **N**ec summa discreto. cum amplius suabat.
qui maior erat. **N**ec denique vera caritas. obliu-
quarum caritate propriis mortuus est tanta sollici-
tudine refoellabantur. **N**obis autem conueniens
in unum. ut verbis apostoli utar. iam non est duntaxat
cenam manducare. Panem quippe celestem nemo
qui requirit. nemo qui tribuat. **N**ihil de salute
agitur animarum. sed imago et visus et verba profe-
runtur in ventrem. **I**nter prandendum quantum fan-
cibus datur. tantum aures percipiunt. et immoribus.
quibus totus intentus modum nequarum in edendo.
Interim autem fertula fertulis apponitur. et pro soli-
tudinibus. quibus abstinetur grandis corpora pis-
cium duplicantur. **C**umque prioribus fueris saturatus.
si secundos attigeris videbis tibi necdum gustasse
piscis. **T**anta quippe attenuatione et arte cocorum
cuncta apparantur. quod quicquid vel quicquid fertulis
denotatio. prima non impediunt nouissima. nec sa-
tietas minuit appetitum. **P**alatium quippe di-
uiniellus seducitur condimentis. paulatim diffusce
ad cognita. et ad concos veluti ad huc reman

Uo bñ

auide renouatur in desideria. ventex dñi nescit oneratur.
sed varietas tollit fastidium. Quid em̃ putas ut eas
natura creauit fastidimus. dñi alia alijs multiforme
permiscetur. et sp̃etis naturalibus quos dedus in di-
uersis rebus quibus adulterinis gula prouocatur saporibus
transitur nimirũ metæ uarietatis. si nec dñi delectatio
superatur. Unis igitur dicere sufficit. quot modis
et cetera taceam. sola om̃ia versantur et deperantur.
quanto studio creantur. subutuntur. liquantur.
durant. diminuntur. et nunc quid super. nunc assa-
minis fasfa nunc singillatim apponuntur. Ut quid
nunc hec om̃ia nisi ut soli fastidio consulatur. Ipa
denique qualitas rerum talis de se ipsis apparere to-
natur. ut nō minus aspectus q̃ gustus delectetur.
et cum iam stomachus crebris uictibus repletum
se induret. nec dñi tamē curiositas satietur. Sed dñi
oculi coloribus. palatum saporibus illicentur. in se ipso
stomachus. cui nec colores lucent. nec sapores de-
mulent. dñi om̃ia suscipere cogitur. oppressus magis
obruitur q̃ reficitur. Tandem de aque potu quid
dicam. quando ne uello quid pacto unũ aquatim
admittatur. Quid nimirũ ex quo monachi sumus. ¶
infirmos stomachos habemus. et tam uicini apli
consilii de utendo uino merito nō negligimus.
modico tamē qd̃ ille p̃misit. nescio quare p̃termisso.
et utinam uel solo etiam cum puzum est contenti
essemus. Pudet dicere quod nisi ego probassem. re-
ferenti uis credere. et si pudet dicere. magis tibi
pudeat acutari. et si pudet audiri. non pudeat
emendare. Videtis uino in prandio tex uel quat
calicem semipletum reportari. quos diuisa uina

magis odorata q̄ potata nec tam haurita q̄ attincta
 sagaci probatione et crebra cognitiōe. dum potando
 probantur. ac probando potantur. tandem de multis
 qd̄ melius est eligatur. **U**nale aut̄ est illud quod
 nōnulla monasteria observare dicuntur. in magnis
 videlicet festis vina delibuta melle pigmentorum
 respersa pulvere in cornetu bibere. **N**unquid
 non et hoc facere dicimus propter infirmitatem
 stomachi. **E**go aut̄ id ad magis aliud valere video.
 nisi ut vel amplius labatur aut delectabilius.
Sed cū bene vino fuerint ingurgitate. toto in capite
 palpitantes sicut surgenti a mensa quid aliud in
 libet nisi dormire. **I**n aut̄ ad vigilias indigestum
 surgere cogis. non tantum. sed placentum potius
 extorquebis. **C**um vero ad lectum devenies. requi-
 situs it̄modum plango. nō crapule petis. sed q̄
 manducare nō queas. **S**ic machaburus dixit. sic
 basilius docuit. sic antiochus instituit. sic patres
 de egypto convalescenti sunt. **S**ic deniq̄ sancti **P**ro-
 p̄ter. **O**diho. **D**ugo. quos se vtiq̄ sui ordinis
 principes et preceptores habere gloriantur. aut te-
 nuerunt. aut teneri statuerunt. **S**ed hī omnes
 si sancti fuerint. ab aplō nō dissenserunt. qm̄ vtiq̄
 dixit. **H**abentes vtrum et vestrum hīs contem-
 pting. **N**obis autem pro vultu et satietas. nec vesti-
 mentum appetimus sed ornatum. **Q**ueritur
 ad induendum. nō quod utilius sed quod subtilius
 meretur. nō quod repellat frigus. sed quod super-
 bie compellat. non deniq̄ inpta **R**egulam. quod
 vilius comparari. sed quod vanius ostentari p̄t.
Nec memferi qualemq̄ monachū cur ad huc

uno inde ad id venisse ordine vni. **O**rdo scz qui p̄m
fuit in ecclia. ymo vnde cepit ecclia. **Q**uo nullus in
terra similior angelicis ordinibus. nullus diuiniorei
que in celis est iherusalem m̄m̄. siue ob decorem
castitatis. siue propter ardorem caritatis. **C**uiqz apli
institutores. cuiqz q̄m̄ quos paulus tam sepe sanctos
appellat inchoatores exiterunt. **E**t quidem inter
illos cum magis quod suū esset quispiam retinissz.
diuidebatur. **E**t scriptum est. pro ut cuiqz opus erat.
nō igitur quod quisqz p̄uenire gestire poterat.
Sane vbi tm̄ quod opus erat accipiebatur. ibi procul
dubio magis ocosum admittebatur. **I**n tanto magis
magis curiosum. quanto magis vel superfluum.
Quod opus inquit erat. **N**on est. quantum ad
indumentum. quod et nuditatem tegeret. et frigus
arceat. putas ne ibi cuiqz gūa labrum. vel yse
brum quererebatur ad induendum. vel ad inducendum
cuiqz mīla ducentorum solidorum parabatur ad
equitandum. **P**utasne in qua cuiuspiam lectulum
operto iū catinam. et discolor barritam operiebat.
Vbi singulis diuidebatur tantū pro ut cuiqz opz erat.
Quis ibi putet valde curatū de precio. de colore. de
cultu vestimentorum. vbi tanta cura inerat in con
cordia animarū. et profectu virtutum. **A**ultum.
dmis inquit credentū erat cor vni et anima vna.
Vbi nūc illud vnanimitatis exercitū. fusi opteniz
et relictis veris bonis de regno dei quod intra nos est.
foris querimus vanā gloriā. et mundanā consolatorz
de vanitatibus et insanijs falsis. ac iam religionis
mitique. nō solum virtutem amissimus. sed nec
speciem retinemus. **S**ane enim habitus nō quod

36.
et dolens dico qui humiliatus esse solebat in signo
a monachis in temporis in signum gestatur
superbie. **P**rimam in iuris promissis invenimus
quo vestiri dignemur. monachus et miles ex
eod' panno partititur sibi. cucullam et clamidem.
Cirius de seculo in tumulis honoratus. etiam si
rex. etiam si imperator ille fuerit. non tamen nostra
horrebit indumenta. si suo sibi modo preparata fu-
erint et aptata. **C**eterum in habitu inquis. non
est religio. sed in corde. **B**ene. **A**t tu quoniam cucullam
tibi empturus es. lustras vires foras civitatis. pec-
catis invidias. domus persecutoris negotiatorum.
cunctam subitis singulorum suppellectilem.
ingentes explicas cumulos pannorum. attrectas
digitis. admones oculos. solis exponis radio. quidquid
grossum quidquid pallidum occurrerit. respicis.
si quid autem sine puritate aut nitore placuerit.
illud mox quanto libet pretio satagis retinere.
Rogo te. ex corde facis hoc. an ex aliqua simplicitate.
Cum denique non regulam non quod vilius occurrerit.
sed studiosissime queris quod quia rarius inuenit.
preciosius emitur. ignorans facis hoc. an ex aliqua
industria. **E**x cordis thesauro sine dubio procedit.
quicquid foris apparet viciorum. **P**annum cor
damnitatis notam ingerit corpori. et exteriores su-
perfluitas interioris damnitatis indicium est. **M**ollia
indumenta. animi molliam indicant. **N**on
tanto emaretur corporis cultus. nisi prius ne-
glecta fuisset mens inculta virtutibus. **A**mur
tamen cum **R**egula dicit ad ingem respicere quid
quid a discipulis delinquitur. et dicit per prophetam

sanguine in pto morientur de manu pastorum
cominetur esse requirendum. quomodo **Abbas** in
talibus fieri patiantur. nisi forte si audeo dicere. nemo
fidenter reprehenderit in quo se esse reprehensibilem
confidit. **S**i quidem humanitas est omnium in quo
sibi quisque indulget alijs non vehementer irasci.
Dicam dicam presumptuosus dicar. sed verum dicam
quomodo huius mundi obtenebrata est. quo sol terre
infatuatus est. **N**on nobis vita via vite debuit esse
dum exemplum in suis actibus ostendunt superbie.
ceteri facti sunt duces ceterum. **Q**uid enim ut cetera tacea
specimen humilitatis est cum tanta copia et equitatem
incedere. tantis hominum cunctis stupari obsequijs.
quibus duobus episcopis sufficeret unus **Abbas** comitatus.
mentior si non vidi **Abbatem** sexaginta equos et
eo amplius in suo ducere comitatu. **D**icis si videris
transcurrens non presens monachorum. sed dominos castalorum.
non vectores animarum. sed principes provinciarum.
Tu deinde gestari inbentur mapule. randelabra.
cypri. batini et mantice subsarinate non stramentum
lectorum sed ornamentis. **V**ix denique quatuor
leugis a sua quisquam domo recedit. nisi cum tota
suppellectili sua. tamquam si iturus ad exortum.
vel transivurus per desertum. ubi non valent
veniri necessaria. **A**n non posset eodem vasculo
aqua et manibus vergi et vinum bibi. **A**n non
posset ardens herere lucerna. nisi tuo quod por
tas randelabro. et hoc aureo vel argenteo. **A**n no
posset dormiri nisi super dorum stratum. aut sub
filicet cooperitorio. **A**n non unus aliquis mi
nistros posset et fumenta ligare. et ad messem ferre.

et lectulum apparere. **N**unc igitur tante militum
dum gationem ac inmentorum cur nobiscum vel
ad solacium mali necessaria non fecimus ne hospi-
tium. **S**ed hec parua sunt. veniam ad ma-
iora. sed ideo visa minora quia vstratiora. **P**onito
oratorum imensas altitudines. Immoderatas lon-
gitudines. supernacuas latitudines. sumptuosas
depositiones. curiosas depictiones. que orationem
in se retorquent asperum impediunt et affectum. et
magis quodam reputant antiquum ritum iudeorum.

Sed esto. fiant hec ad honorem dei. **I**llud autem
interrogo monachos. quid in gentibus gentilibus au-
gubet. **D**icite aut ille pontifex in freno quid
facit aurum. **E**go autem dico. **D**icite pauperes.
non enim attendo verum sed sensum. **D**icite
inquam pauperes. sitam pauperes in sancto templo
freno quid facit aurum. **E**t quidem alia causa
est eporum. alia monachorum. **S**cimus namque
quod illi sapientibus et insipientibus debitores tui
sint. carnalis populi deuotionem. quia spiritualibus
non possunt. corporalibus exantant ornamentis.
Nos vero qui iam de populo minimus. qui mi-
di quoque pretiosa ac spensosa pro christo reliquimus.
qui omnia pulchre luxuria. canore multitudine.
suauicoleria. dulci sapientia. tactu patientia.
cuncta denique oblectamenta corpora. arbitrati
sumus tamquam stercora. et christum lucrificamus.
quorum quicquid deuotionem in his perit in-
tendimus. **V**idemus iam ex his fructum reg-
num stultorum admirationem. an simplicem
oblatos. **A**n quoniam summi in gentes forte

didicimus opera eorum. et seruinis sculptilibus eorum.
Et ut aperte loquar. in hoc totum facit **Ananias**.
que est ydolorum seruitus. et nō requirimus fructu
sed datum. **Queris quomodo**. **Viro** in quā modo. **Tali**
quadam arte spargitur es. ut multiplicetur. **expe**
ditur ut augeatur. et effusio copiam parit. **Ips**
quippe **dis**sumptuosus. sed mirandam **vamitatem**.
accenduntur homines magis ad offerendum q̄ ad
adorandum. **Sic** opes opibus hauriuntur. sic pecunia
pecuniam trahit. quia nescio quo pacto. **ubi** amplius
dimittantur. **ibi** libentius offertur. **Tunc**
tecto **Reliquis** signantur oculi et loculi aperuntur.
Ostenditur pulcherrima forma sancti aut sancte
aliquis. et eo creditur sanctior. quo coloratio. **Currunt**
hōes ad osculandum. iurantur ad dandum. et
magis mirantur pulchra q̄ venerantur sacra.
Veniunt de hinc in ecclia gemmate non corone
sed rote circūsepte lampadibus. si nō minus fulge
tes in septis lampadibus. **Veniunt** et pro tan
delabris arbores quasdam erectas. multo eis pondere.
mizo artificis opere fabricatas. nec magis **egors**.
tantes superpositis lucernis q̄ sub gemmis. **Quid**
putas in hīs omnibus queritur. penitentia com
punctio. inintuentium admiratio. **Q**uamitas va
mitatum. sed non **vamior** q̄ **insamior**. fulget ecclia
in parietibus. et in pauperibus eget. **Suos** lapides
induit auro. et suos filios mīdos deserit. **De** sumptibus
egenuit. seruitur oculis dimitum. **Fuicunt**
curiosi quo delectentur. et nō inueniunt miser unde
sustententur. **Et** quid saltem **scōrum** **maginos**
non veneremur. quibus dñs ipm qd pedibus gubnat

38.
scatet panimentum. Sepe spiritus in ore angelis. sepe
formam alienius facies talibus timide transcutit.
Et si non sacris ymaginibus. tunc saltem non parat
pulchris coloribus. Cur decoras quod mox fedand
est. Quid de pinguis. quod nunc est conculcari. Quid
ibi valent demiste forme. ubi pulvis conculcantur
assiduo. Periq; quid hec ad p. imperes monachos.
ad spirituales viros. Nisi forte et hic contra me
moratum iam poete desicilum propheticus ser
mo ille respondeat. Domine dilexi decorem domus
tue et locum habitaculis glorie tue. Assentio. pati
amur et hec fieri in ecclesia. quia et si noxia sunt
vanis et avaris. non tamen simplicibus et deuote.
Et ceterum in claustris coram legentibus scribis.
quid facit illa ridicula monstruositas mira quodam
deformis formositas. ac formosa deformitas. Quid
ibi imminde symee. quid feri leones. quid monstruosi
centauri. quid semihominis. quid maculose ty
grides. quid milites pugnantes. quid venatores
tubicinantes. Videas sub vno capite multa corpora.
et vnus in vno corpore multa capita. Cernitur
hic in quadripode. cauda serpentis. illic in pisce
caput quadripedis. Ibi bestia prefert equum. capram
retrahens dimidiam. Hinc cornutum animalis equum
gestat posterius. Tam multa deniq; tamq; mira di
uersarum formarum apparet obiq; varietas. ut magis
legere libeat. in mar moribus qm in rodibus. totiq;
dicam occupare singula ista mirando. qm in lege dei
meditando. Proculdolor. Si non piget imperarum.
tunc no piget expensarum. Multa quid et alia sug
gerbat addenda lata materia. sed auellit me proprium

sans angria occupatio et tua si **R**ogari minis festina
discessio. qui videlicet nec morari diutius acquiescit.
nec abire tamen sine recenti opusculo facit itaq; qd
vix et te dimittit et sermonem psetim breuio. quia
vtiliora sunt pauca in pace. q; multa cum scandalo.
Enimvero vitia carpens scio me offendere vitiosos.
pt tamen fieri volente deo aliquibus quos me timco
exasperare potius placitum esse. sed si desinant
esse vitiosi. **S**i videlicet districtiores desinant esse de
tractores et remissiores amputentur superfluitates.
Sed si quisq; bonu teneat quod tenet. ut aliu aliud
tenentem no inducet. **S**i quis incepit iam esse bonus
no inuideat melioribus. et qui sibi videtur agere
melius. bonu no spernat alterius. **S**i qui districtius
vivere possunt. eos qui non possunt nec aspernari
nec emulentur. et qui no possunt. eos qui possunt
sic imitentur. ut non temere imitentur. **S**ic eni
non licet eis qui maius aliquid forte voverunt.
ad id qd minus est descendere. ne apostatent. sic no
omnibus expedit de bonis minoribus ad maiora
transire ne precipitentur. **I**tao nonnullos de alijs
congregationibus et institutionibus ad mun ordi
nem pervenisse. pulsasse. intrasse. **U**ni hoc quid
agendo. et suis scandala reliquerunt. et magnas
nobis attulerunt. diu quantum illos sua temeraria
discessione. tantu nos turbaverunt sua misera con
versacione. **E**t qm superbe speruerunt qd tenebat.
et temere psumpserunt quod no valabant. digno
deus eorum coram tandem patefecit ignominiam.
quia impudente deseruerunt. qd impudente arri
puerant. et turpiter redierunt ad id qd leuiter deseruerant.

29.
Cum enim ordinem nostrum impatiā sui ordinis petis
quod desiderium nostrum expectat. ostendit quod sunt. dū a vobis
ad nos. et a nobis ad vos instabili levitate pervo-
lantes. et nobis et vobis et omnibus bonis scandala
faciunt. Quamquam ergo nonnullos eorum nonedim
qui et fortiter inceperunt. et fortius perseverant.
seruimus estiamē ut perseveremus in bono quod
cepimus. quod quod incipimus vobis non perseverare.
Et hoc omnes pariter studemus quo secundum apostoli
sententiam consilium omnia nostra in caritate fiant.
Nec est enim nostra de vobis. et vestra de nostro ordine finia
Nec nostris et vestris. Hoc non de vobis sed vobis solere
me dicere nullus melius testis erit quam vos. ut si
quis me nominat sicut et vos. Tunc in vestris lau-
dabilia sunt laudo et predico. Sed que vobis re-
sistibilia sunt emendentur vobis et alijs amicis
meis suadere soleo. Hoc non est detractio. sed attractio.
Quod ut a nobis et vobis semper fiat omnino
precor et supplico. Amen. *Explicit Appologeticus.*

Speculum Beati Bernardi Abbatis.

Si quis emendationis vite desidio tactus.
cogitationum locutionum operum suorum sollicitus
explorator omnium suorum excessus corrigere nititur.
in pñtis pagine frequenti lectione. et assidua
meditatione tamq̃ in speculo interioris hominis sui
faciem contempletur. **I**n pñtis ergo ex quo surgitur
ad vigilias vite sue tempus per momenta singula
debet mōtū compitare et videre. vt semper bonum
faciat et malū conuertat. **I**n oī tempore suo hęc semper
dixit sibi ipi. Si modo mortuus esset faceres illud.
Ad psalmodia semp cor habeat. nisi illud ad aliqd
sublimius rapiatur. sed et oīm que ibi dicunt̃ vsq̃ ad
vnam hūm se pro certo nouerit debitorem. vel dicēdi
in choro suo. vel audiendi in choro alio. **A**d miralla
debet sedere ad orōem. vel nūtant corporis prouide. ita
tamen vt vadens sibi diti semper nouerit. **S**uū corda.
Non est aut spiritalis propositi detrimentū. si cogat
infirmitas rigoris pristini aliquitū relaxare.
Tempore lectionis orare potit. et si ad legendū
accedat. nō querat snam sed saporem. **E**st enim sacra
scriptura putens iacob. ex quo hauriuntur aque q̃
in orōe funduntur. **N**eq̃ semper oraturo. adorato
nū est cūdo. sed in ipā lōe contemplari poterit et
orare. **I**n altariis si sacerdos est. tamq̃ vñg
ex sumis angelis in spū totus assistat. **S**i ministrus
tamq̃ dñs angelus administrat. **C**ū alijs
eat ad laborem. vbi non consideret quid agat. sed
propter quid venerit. **C**essante manū spūs labore.
vel meditando q̃uis in ipō labore idipm facie teneat.

Ad mensuram nō solum fauces sinuant cibum